Bartosz Kowalski
(Uniwersytet Łódzki)

Maoizm praktyczny? – przypadek wioski Nanjiecun

Opracowana przez magazyn „Forbes” lista czterystu najbogatszych Chińczyków świadczy o tym, że ogólna wartość ich bogactwa – na przestrzeni zaledwie jednego roku – wzrosła o 51%, z 26 mld USD w 2005 r. do 38 mld USD w roku 2006. Co więcej, minimalna wartość majątku uprawniająca do znalezienia się na liście, wzrosła w tym okresie z 62 do 100 mln dol.¹ Tak znaczny wzrost majątku najbogatszych dał impuls do debaty na temat dystrybucji bogactw w kraju, w którym ponad połowa populacji nadal zamieszkuje mniej zamożne obszary wiejskie².

W państwie rządzonym przez partię komunistyczną, w jednym z najbardziej egalitarnych do niedawna społeczeństw, gwałtownie wzrasta polaryzacja pomiędzy szybko wzbogacającą się klasą kapitalistyczną a robotnikami i chłopstwem. Dziesiątki milionów robotników zatrudnionych w przedsiębiorstwach państwowych zostało pozbawionych miejsc pracy, tracąc właściwie wszelkie powiązane z zakładami pracy (*danwei*) zabezpieczenia socjalne, takie jak mieszkania, edukacja, opieka medyczna czy emerytura³. Przekształcaniu firm państwowych w korporacje nastawione na osiągnięcie zysku towarzyszy powszechna korupcja. Proces ten polega na sprzedaży majątku firm inwestorom prywatnym bądź na prywatyzowaniu przez menedżerów oraz władze partyjne i państwowe. To właśnie zajmujący 16. pozycję na liście najbogatszych Chińczyków z 2005 r. Zhang Rongkun, prezes Fuxi Investment Zhongda, został aresztowany pod zarzutem sprzeniewierzenia 400 mln dolarów, z funduszu emerytalnego, którym zarządza Szanghaj. W aferę zamieszane są dziesiątki urzędników i przedsiębiorców⁴. Kolejny problem „socjalizmu z chińską specyfiką” stanowi sprzedaż ziem przez urzędników lokalnych deweloperom bez adekwatnych odszkodowań oraz dewastacja środowiska obszarów wiejskich.

Zdaniem Yu Jianronga, profesora Chińskiej Akademii Nauk Społecznych, związek elity politycznej, gospodarczej i intelektualnej stanowi „elitarny so-

¹ R. Flannery, *China's 400 Richest*, http://www.forbes.com/2006/11/02/china-richest-billionaires-biz_06china_cz_rf_1102chinaintro.html (stan z 8.10.2007).

² *Ibidem*.

³ R. Weil, *Conditions of the Working Classes in China*, „Monthly Review”, June 2006.

⁴ „Gazeta Wyborcza”, 23.10.2006.

jusz”. Grupa ta czerpie korzyści z osiągnięć gospodarczych Chin przez „drzwi obrotowe”. W skutek podkreślania przez rząd „opartych na wiedzy” (*zhishihua*) wymagań lub minimum poziomu wykształcenia w stosunku do jego urzędników, liczne elity intelektualne zyskały wpływy polityczne. Analogicznie, elity polityczne porzuciły sprawowane funkcje partyjne na rzecz działalności gospodarczej (*xiahai*) lub stały się *guangshang* (łączenie funkcji politycznych i gospodarczych)⁵.

Z drugiej strony, kilkaset milionów Chińczyków poszukuje możliwości zarobkowania, przy jednoczesnym pozbawieniu ich wsparcia socjalnego, którym cieszyli się wcześniej. Ponad 100 milionów z nich stało się częścią masowej migracji ze wsi do miast, poszukując pracy w budownictwie, nowych, nastawionych na eksport fabrykach lub innych prac w trudnych warunkach⁶. W następstwie tych procesów robotnicy, chłopci oraz pracownicy migrujący organizują jedne z największych na świecie protestów i demonstracji, angażujące często dziesiątki tysięcy niezadowolonych. Częstotliwość tego rodzaju zajęć wzrosła gwałtownie od 1999 r. W 1993 r. w Chinach miało miejsce 8 709 takich incydentów (w stosunku do ponad 32 000 w 1999 r.), natomiast w roku 2005 liczba ta przekroczyła 87 000⁷. Świadczy to o rosnącym niezadowoleniu dużej części społeczeństwa z kierunku polityki gospodarczej i społecznej państwa.

1. Echo przeszłości

W liście otwartym z 12 lipca 2007 r. do Stałego Komitetu Biura Politycznego KPCh, 170 emerytowanych członków partii potępiło aktualną politykę gospodarczą rządu jako „niesprawiedliwą w stosunku do klasy pracującej i szkodliwą dla środowiska”, wskazując jej drastyczne odstępstwa od oryginalnych wartości socjalistycznych propagowanych przez Mao Zedonga. Sygnatariusze listu, w tym byli ministrowie i intelektualiści, zwrócili uwagę na politykę Deng Xiaopinga, którą obarczali odpowiedzialnością za instytucjonalizację liberalnych⁸ reform ekonomicznych oraz eksploatację robotników, będącą następstwem podjętego eksperymentu. Stwierdzili, że głosy krytyczne próbuje się uciszać⁹. Innym przykładem podejścia władz do krytyki pod swoim adresem, przeprowadzonej z punktu widzenia działaczy lewicowych, stanowią wydarzenia

⁵ Yu Jianrong, *Social Conflict in Rural China*, „China Security”, Spring 2007, Vol. 3, No. 2.

⁶ R. Weil, *op. cit.*

⁷ Yu Jianrong, *op. cit.*

⁸ Chodzi o liberalizację w stosunku do okresu rewolucji kulturalnej. Natomiast trudno uznać przyjęte rozwiązania za tożsame z zachodnią teorią liberalizmu.

⁹ Stronę internetową maoflag.net, na której wspomniany list został opublikowany natychmiast zamknięto. Tekst listu jest dostępny m.in. pod adresem <http://www.monthlyreview.org/mrzine/china070807.html> (stan z 20.10.2007).

nia z 9 września 2004 r. w Zhengzhou. Tego dnia działacz robotniczy, Zhang Zhengyao, rozpowszechnił ulotkę, w której oskarżył KPCh oraz rząd o odwrócenie się od interesów klas pracujących i udział w powszechnej korupcji, skrytykował również restaurację kapitalizmu w Chinach i wezwał do powrotu na „socjalistyczną drogę”, obroną przez Mao Zedonga. W efekcie zarówno Zhang, jak i współautor ulotki zostali aresztowani, a w grudniu 2004 r. skazani na 3 lata więzienia. Ich sprawa stała się wkrótce głośna w kręgach lewicowych Chin. Wraz z Ge Liying i Wang Zhangqingiem, którzy redagowali wspomnianą ulotkę i uczestniczyli w jej dystrybucji – cała czwórka zyskała miano „Zhengzhou 4”¹⁰.

Czy możemy zatem mówić o odżywianiu sentymentów i nastrojów lewicowych w ChRL? W kilku przypadkach socjalistyczne formy organizacji rodem z epoki Mao nadal funkcjonują, choć w zmodyfikowanej formie, przystającej do nowych warunków gospodarki rynkowej. W ten sposób, nawet obecnie, ok. 1% wsi (czyli kilka tysięcy) ma różną wielkość w zależności od tego, kto i na jakiej podstawie przeprowadzał pomiary – nigdy nie zrezygnowały one w pełni z kolektywizacji z czasów komun wiejskich¹¹. Najbardziej widocznym przykładem takiej praktyki jest wieś położona w prowincji Henan, w okręgu Linying – Nanjiecun (Wieś Południowej Ulicy). W 2004 r. weterani KPCh w liście otwartym do Hu Jintao wskazali ją jako model, który jest nadal potrzebny na terenach wiejskich¹².

2. Model Nanjiecun

Wioskę na stałe zamieszkuje ok. 3 100 osób, głównie narodowości Han i Hui, które stanowią 1/10 ogólnej liczby mieszkańców, oraz 7–10 tysięcy robotników kontraktowych¹³. Na początku lat osiemdziesiątych Chiny zaczęły swój marsz do kapitalizmu, Nanjiecun obrała kierunek przeciwny. Komunista Wang Hongbin, miejscowy sekretarz partii (od 1997) zainicjował powrót do socjalistycznych podstaw. Zgodnie z zainicjowaną przez Deng Xiaopinga nową strategią rozwoju gospodarczego¹⁴ Nanjiecun zaczęła wprowadzać gospodarstwa

¹⁰ R. Weil, *op. cit.* Zhengzhou 4 sugeruje nawiązanie do nazwy Shenzhou 4 – statku chińskich lotów kosmicznych. Shenzhou to przede wszystkim poetyckie określenie Chin.

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

¹³ *No rural idyll*, „The Economist”, June 13th, 2002.

¹⁴ Autor programu modernizacji ChRL, Deng Xiaoping, na XII Zjeździe KPCh we wrześniu 1982 r. zapowiedział „łączenie uniwersalnych praw marksizmu z aktualnymi warunkami kraju”, co oznaczało częściowy powrót do gospodarki rynkowej, w tym dekollektywizację rolnictwa, odrodzenie sektora prywatnego oraz stworzenie warunków do przyciągnięcia do Chin kapitału zagranicznego. E. Ka j d a ń s k i, *Chiny. Leksykon – historia, gospodarka, kultura*, Warszawa 2005, s. 54. Wyznaczone przez Denga zasady zostały skodyfikowane podczas III Plenum KC KPCh w październiku 1984 r. Patrz pełen tekst: *Zhonggong Zhongyang Guanyu Jingji Zhidu*

indywidualne (dzierżawy), oparte na rodzinnej odpowiedzialności za produkcję. Już 5 lat później model ten porzucono, a ziemię powtórnie kolektywizowano. Sekretarz Wang rozpoczął od przejęcia dwóch fabryk, które miały zerwać kontrakty i oddał je pod kolektywną kontrolę¹⁵. Pierwszą z nich była fabryka cegieł. Dziś Nanjiecun może się pochwalić 26 przedsiębiorstwami, zajmujących się produkcją m.in. zupek błyskawicznych, piwa, mąki, środków farmaceutycznych, farb drukarskich¹⁶, a ogólna wartość produkcji miała w 2002 r. wynieść 160 mln dol.¹⁷

Czego mogą dowiedzieć się o modelu gospodarczym i społecznym wioski turyści, których – jak twierdzi jeden z doradców Wanga – przybywa tu nawet 300 tysięcy rocznie¹⁸? Wieś zapewnia swym stałym mieszkańcom mieszkania wraz z wyposażeniem, opiekę zdrowotną, bezpłatną edukację oraz żywność. Oficjalnie usankcjonowaną własnością prywatną są rowery, ubrania oraz drobne urządzenia gospodarstwa domowego¹⁹. Edukacja na poziomie podstawowym i średnim jest bezpłatna, a czesne za studia ponoszą kolektywnie wszyscy mieszkańcy wioski. Jak twierdzi miejscowa przewodnicząca, 95% studentów po ukończeniu nauki wraca do wioski.

W zamian za bezpieczeństwo socjalne mieszkańcy wioski muszą podporządkować się określonym zasadom. Brak możliwości pomnażania majątku, surowe wymagania w zakresie studiowania ideologii czy wymagana grupowa krytyka zachowań sąsiadów, rodem z „rewolucji kulturalnej”, dla wielu dzisiejszych Chińczyków wydają się nie do zaakceptowania²⁰. Ciekawych informacji na temat obowiązujących w Nanjiecun zasad dostarczają *Regulacje dotyczące dziesięciogwiazdkowego systemu standardów cywilizacyjnych domostw (rodzin) w Nanjiecun*:

1. Gwiazdka komunizmu²¹

I. Popierać przewodnią rolę Komunistycznej Partii Chin, gruntownie studiować marksizm-leninizm – myśl Mao Zedonga i teorię Deng Xiaopinga. Wspierać komunistyczne przekonania, zwalczać przekonania właściwe drobnemu chłopstwu, pozbyć się ograniczeń egoizmu, przeciwstawiać się frakcjonalizmowi. Wyciągać wszelkie korzyści ze wspólnego interesu. Budować wytrwale wielką komunistyczną rodzinę.

Gaige de Jueding (Decyzja KC KPCh o reformie systemu gospodarczego), <http://www.people.com.cn/GB/shizheng/252/5089/5104/5198/20010429/467457.html> (stan z 5.11.2007).

¹⁵ *No rural idyll*, „The Economist”, June 13th, 2002.

¹⁶ <http://www.nanjiecun.cn/cun/english.asp>.

¹⁷ *No rural idyll*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *A communist theme park*, <http://www.asiaweek.com/asiaweek/99/0122/feat14.html> (stan z 22.06.2007).

²⁰ Również wśród delegacji studentów Uniwersytetu Shandong, z którą autor odwiedził Nanjiecun w lipcu 2006 r., żaden z uczestników nie wyraził chęci zamieszkania w takim miejscu.

²¹ Z języka chińskiego tłumaczył W. Cieciora.

2. Gwiazdka obowiązków.

I. Szanować swoje obowiązki i praktykować wysokie standardy etyki pracy. Z całego serca tworzyć wspólną ideę, przestrzegać instrukcji organizacyjnych dotyczących organizacji pracy, wspólnie pracować, szanować się wzajemnie, jednoczyć się w duchu [komunizmu]. Wzmacniać przekonanie, że każdy jest panem swojego losu, przykładać wagę do każdego szczegółu – w taki sposób można zagwarantować ilość i jakość oraz zrealizować każdy plan!

II. Mieć odwagę otwarcie krytykować i poddawać się samokrytyce, odważnie zwalczać niezdrowe tendencje, sprawiedliwie rozwiązywać problemy, nie ulegać wpływom osobistych koneksji.

III. Wspólnie troszczyć się o rozwój Nanjiecun i angażować się w każdą, nawet małą, sprawę w Nanjiecun.

3. Gwiazdka trudu.

I. W dziele realizacji zadań nie obawiać się porażek, trudności i ofiar. Z radością oddawać się obowiązkowi, wytrwale i ciężko pracować przez cały rok.

II. Radośnie pomagać sobie we wszystkim, kultywować ducha ciężkiej pracy celem zdobycia powszechnego uznania dla Nanjiecun, a w konsekwencji – społecznego uznania i wsparcia oraz uzyskania społecznych korzyści.

III. Co miesiąc wyznaczać członka rodziny do pełnienia obowiązków publicznych.

4. Gwiazdka kultury.

I. Wytrwale uczyć się, zdobywać wiedzę o kulturze osobistej, kształcić wszystkich, pielęgnować zdrowe obyczaje i przyzwyczajenia, sprawiać, by poziom kulturalny każdego członka rodziny bezustannie rósł.

II. Aktywnie włączać się do wszelkich działań na polu kultury, regularnie czytać książki oraz prasę, interesować się sprawami kraju, nie oglądać materiałów pornograficznych, nie brać udziału w niezdrowych działaniach.

5. Gwiazdka przestrzegania prawa i porządku.

I. Świadomie akceptować edukację prawną, rozumieć prawo i przestrzegać go, posiadać silną świadomość prawa.

II. Przestrzegać regulaminu wsi i zasad miejscowych oraz wszelkich reguł, nie podejmować działań i nie głosić szkodliwych dla Nanjiecun opinii, które mogłyby zaszkodzić prestiżowi wsi.

III. Żaden z członków rodziny nie będzie przeciwstawiał się kontroli urodzin, nie będzie łamał „prawa o porządku publicznym i karach” oraz tym podobnych ustaw.

6. Gwiazdka nowych trendów.

I. Członkowie rodziny nie uczestniczą w tajnych działaniach, nie udzielają pomocy finansowej i materialnej ani żadnego innego wsparcia osobom uczestniczącym w tajnych działaniach.

II. Zmieniają przestarzałe obyczaje i przyzwyczajenia, urządzają skromne śluby i wesela, nie przyjmują posagów, nie zachowują się ekstrawagancko i nie obnoszą się z majątkiem, urządzają skromne pogrzeby, zgodnie z przepisami wiejskiego komitetu pogrzebowego.

III. Nie uznają zasad krewniactwa oraz nie dyskutują o podziałach klanowych, żyją w harmonii z sąsiadami, wzajemnie wspomagają się w osiągnięciu zysków.

IV. Przestrzegają zasad równouprawnienia płci i równych szans ekonomicznych oraz okazują wzajemny szacunek przedstawicielom płci przeciwnej. Stosują podział obowiązków domowych, wspierają zasadę: „pan młody zamieszkuje u zony”.

V. Stosują zasady polityki etnicznej i religijnej, szanują przyzwyczajenia życiowe grup etnicznych, nie uczestniczą w nielegalnych ruchach religijnych.

VI. Z radością pomagają innym, wspierają ich w sprawiedliwych sprawach, zwracają znalezione pieniądze oraz zachowują wysokie standardy moralne swoich czynów.

7. Gwiazdka technologii.

I. Członkowie rodziny z zapałem zdobywają wiedzę naukową i techniczną, dążą nie tylko do osiągania zysków, lecz także do bycia ekspertami, by móc wykorzystać wszelką wiedzę i umiejętności w praktyce.

II. Personel techniczny musi wytrwale zgłębiać wiedzę techniczną i nabywać umiejętności, aby nieustannie się rozwijać i urzeczywistniać postęp.

III. Technologia ma służyć społeczeństwu Nanjiecun, nie należy jej postrzegać jako własności osobistej, z własnej inicjatywy można ją przekazywać, udostępniać jako pomoc innym oraz troszczyć się o nią.

8. Gwiazdka pracowitości.

I. Przestrzegać ściśle budżetu i rachunków, nie planować wydatków większych niż dochody, nie dokonywać zawyżonych ocen.

II. Traktować pracowitość jako podstawę, skromność jako cnotę, nigdy nie zapominać o trudach.

9. Gwiazdka szacunku rodzinnego i posłuszeństwa rodzicom (*cixiao*).

I. Rodzice powinni być łagodni i kochający, troszczyć się o dzieci, lecz nie zbyt pobłażliwi, rozpieszczający, patrzący przez palce. Powinni stanowczo wymagać od dziecka, lecz nie rygorystycznie (twardo), nie bezlitośnie. Powinni troszczyć się o wychowanie i wykształcenie dzieci oraz wymagać od nich szerokiej wiedzy naukowej i wszechstronności. Winni wykazywać zrozumienie dla pracy dziecka, jego problemów i trudności, nie wymagać od dzieci czegoś bardzo trudnego.

II. Okazywać szacunek starszym, wspomagać i troszczyć się o nich, zapewniać regularne wyżywienie, w przypadku choroby zdiagnozować i leczyć, zapewniać rodzinną rozrywkę, i zagwarantować wesołą jesień życia.

III. Chronić harmonię rodzinną, okazywać sobie na co dzień zrozumienie i wsparcie w pracy.

10. Gwiazdka higieny

I. Ukształtować w sobie troskę o środowisko, nie śmiecić, nie pluć, nie wylewać nieczystości, często sprzątać budynki i drogi, utrzymywać higienę publiczną.

II. Dbać o higienę osobistą, często się myć, często zmieniać ubranie, często strzyc włosy, często obcinać paznokcie – wśród członków rodziny nie może być zaniedbanych i niechlujnych osób.

III. Rozsądnie urządzać dom, dbać o estetykę i porządek wyposażenia, zapewnić najwyższą czystość mebli, naczyń do gotowania oraz przyborów do sprzątania. Nie dopuścić do zagrzenia mieszkania i balkonu.

Nad drzwiami każdego z gospodarstw domowych w Nanjiecun widnieje metalowa plakietka z maksymalnie dziesięcioma gwiazdkami. W przypadku nie stosowania się do wymienionych zasad domostwo może spotkać kara w postaci odebrania gwiazdki, co wiąże się z utratą określonych przywilejów. Tylko domostwa z dziesięcioma gwiazdkami otrzymują od wioskowego kolektywu pełne przysługujące im zaopatrzenie. Rodzina z dziewięcioma gwiazdkami traci przydział darmowej maki. Osiem gwiazdek oznacza dodatkowo utratę darmowego oleju, natomiast siedem gwiazdek – utratę deputatu węgla. Rodziny z sześcioma gwiazdkami lub ich mniejszą liczbą tracą właściwie wszystkie przywileje, choć, jak przyznają wioskowi urzędnicy, sankcje tego rodzaju stosowane są nader rzadko. Każde domostwo jest oceniane raz na trzy miesiące

przez komitet wioskowy, jednak decydujące słowo należy do kierownictwa społeczności²².

W Nanjiecun brak, zdawałoby się wszechobecnych w Chinach, kafejek internetowych oraz barów karaoke. Co więcej – jak twierdzą lokalni działacze – nie ma przestępstw, prostytucji, seksu przedmałżeńskiego i nieplanowanych ciąż²³. Ceremonie ślubne są zbiorowe i odbywają się raz do roku, w dzień chińskiego Nowego Roku. Koszty tej uroczystości ponosi solidarnie kolektyw.

Co należy zrobić, aby uzyskać status stałego mieszkańca Nanjiecun? Trzeba wypełnić sześćioletni kontrakt oraz stawić się przed komisją, która lustruje prawość i poświęcenie kandydatów dla zasad socjalizmu. Co więcej, każda kobieta, która poślubi mężczyznę spoza wioski traci jednocześnie status jej mieszkańca, a każda kobieta, która poślubi mężczyznę z Nanjiecun, musi kierować się zasadami kodeksu moralnego wioski²⁴.

Paradoksalnie Nanjiecun jest dziś najbogatszą wsią w Henanie. Niemniej, sekretarz Wang i reszta kadr partyjnych oraz pracowników administracji zarabia jedynie 250 yuanów miesięcznie. *Liangbaiwu* oznacza w języku chińskim nie tylko liczbę 250, ale i głupca. Według Wanga, zarówno Chiny jak i świat potrzebują głupców, a bycie głupcem oznacza poświęcenie się dla innych²⁵. Mieszkańcy, poza myślą Mao Zedonga, inspirowani są również duchem Lei Fenga²⁶. Z kolei sloganem charakteryzującym model ekonomiczny Nanjiecun jest „wai yuan nei fang” czyli okrągły na zewnątrz, kwadratowy wewnątrz. Koło oznacza elastyczność gospodarki rynkowej, kwadrat natomiast – dogmaty komunizmu²⁷. Płace w wiosce wynoszą ok. 180–250 yuanów miesięcznie, ale równocześnie każdej rodzinie przysługuje miesięczny przydział m.in. mąki, mięsa, drobiu oraz piwa²⁸.

Rosnąca konkurencja ze strony producentów makaronu z Tajwanu, gwałtownie poszerzająca swe udziały na kontynencie oraz wzrost liczby producentów piwa w Henanie, poważnie dotknęło finanse Nanjiecun. Jednak wieś, stanowiąca konglomerat różnorodnych firm, jest w stanie dotować straty poniesione przez

²² J. A. R. Miles, *The Legacy of the Tian'anmen. China in Disarray*, Michigan 1996, s. 269.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Ching Ching Ni, *Between Mao nad Capitalism, a village finds the good life*, „Los Angeles Times”, 30.01.2005.

²⁶ Lei Feng (1940–1962), był żołnierzem Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej. Po jego śmierci, w 1963 r., Mao Zedong zainicjował – skierowaną do młodzieży – kampanię pod hasłem „Ucz się od Lei Fenga”. Propaganda państwowa przedstawiała Lei Fenga jako wzór bezinteresowności i oddania Przewodniczącemu Mao.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Można przypuszczać, że wymiana pieniężna w obrębie wsi jest znikoma, wszak w sklepach używa się wyłącznie banknotów o niskich nominałach.

fabryki makaronu i piwa dzięki funkcjonowaniu bardziej dochodowych przedsiębiorstw, takich jak drukarnie oraz produkcji opakowań, a także przypraw. Dzięki wsparciu rządu Nanjiecun mogła zwiększyć kwotę pożyczek z 60 mln dol. w 1999 r., do 97 mln dol. w 2002 r.²⁹ Jak niejasny jest rzeczywisty stan gospodarki i finansów Nanjiecun, autor miał okazję przekonać się podczas spotkania z panem Wang, który przyznał, że od 2003 r. nie są już zależni od banków, co stoi w sprzeczności z przytaczanymi powyżej danymi.

3. Wnioski

Interesujących informacji na temat rozwiązań społecznych przyjętych we wsi dostarcza ankieta³⁰, przeprowadzona wśród jej mieszkańców. Pomimo że są zadowoleni z sytemu i jakości miejscowej edukacji, blisko 85% respondentów jako miejsce optymalne dla rozwoju swoich dzieci wskazało inną miejscowość.

W 1993 r., aby upamiętnić setną rocznicę urodzin Mao Zedonga, wioska ufundowała wysoką na 10 metrów marmurową statuetę Przewodniczącego. Przy kosztującym 200 000 yuanów³¹ pomniku pełni wartę wioskowa straż. Kult Mao widoczny jest wszędzie. Lokalna gazeta cytuje jego myśli, a ulice, stołówki, mieszkania pełne są popiersi i plakatów z podobizną Przewodniczącego. Zastanawiający jest również fakt braku jakichkolwiek oznak uznania dla Deng Xiaopinga. Historia Nanjiecun może pobrzmiewać niczym maoistowska propaganda z czasów dramatycznego w skutkach tworzenia Komun Ludowych w okresie Wielkiego Skoku. Analiza warunków społeczno-gospodarczych Nanjiecun jest trudna z uwagi na brak miarodajnych i obiektywnych danych. Nie wiadomo, w jakim stopniu finanse Nanjiecun są autonomiczne oraz w jakim zakresie wieś korzysta z pomocy państwa. Dostępne dane często są sprzeczne, a przebywając na miejscu trudno rozgraniczyć rzeczywistość od nachalnej propagandy. Przyjęte w wiosce rozwiązania ekonomiczne nie wyglądają na model, który mógłby stanowić poważny argument w dyskusji na temat tzw. „trzeciej drogi”, tj. znalezienia kompromisu między kapitalizmem i socjalizmem. Jedynie sekretarz Wang Hongbin wydaje się mieć rozwiązanie: „Powiększająca się przepaść między bogatymi i biednymi. Korupcja. Przestępczość. Co jest przyczyną tych wszystkich chorób społecznych? Prywatyzacja. Naszym celem jest urzeczywistnienie komunizmu. Ale komunizm potrzebuje dużo pieniędzy – tylko duże pieniądze mogą sprawić, że komunizm stanie się lepszy. Nie ma w tym żadnej sprzeczności”³².

²⁹ *No rural idyll.*

³⁰ Ankieta przeprowadzona przez studentów Uniwersytetu Shandong, 5–6 lipca 2006 r., w grupie 46 dorosłych mieszkańców Nanjiecun.

³¹ J. A. R. Miles, *op. cit.*, s. 265.

³² Ching Ching Ni, *op. cit.*